

Adam Bodnar

Oświadczenie Rzecznika Praw Obywatelskich

W nawiązaniu do dyskusji na temat problemu przemocy domowej, która toczy się aktualnie na kanwie sprawy jednego z bydgoskich radnych - jako Rzecznik Praw Obywatelskich, który jednocześnie wykonuje zadania dotyczące realizacji zasady równego traktowania, chciałbym zwrócić uwagę na szczególne obowiązki państwa związane z zapewnieniem skutecznej ochrony kobietom – ofiarom przemocy.

Przemoc wobec kobiet jako forma łamania praw człowieka to szerokie zjawisko, które przybiera różne formy i ma różnorodne przejawy. Przemoc psychiczna, fizyczna, ekonomiczna czy seksualna, w tym przemoc w rodzinie, to **codziennosc wielu kobiet w Polsce**, znajdująca odzwierciedlenie także w skargach kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich. Przemoc ta ma charakter strukturalny i stanowi jeden z podstawowych mechanizmów społecznych, który prowadzi do dyskryminacji kobiet, a także uniemożliwia pełen ich rozwój. Przemoc domowa nie jest i nigdy nie może być więc identyfikowana jako prywatna sprawa rodziny, typowa dla związków kłótnia, rozgrywka rozwodowa, czy też „wołanie człowieka o miłość”.

Zadaniem państwa jest w pierwszej kolejności **skuteczne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie**. Jeżeli już dojdzie do sytuacji stosowania przemocy państwo ma natomiast obowiązek **zapewnić bezpieczeństwo i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie** oraz **skuteczne ściganie, karanie i właściwe oddziaływanie na sprawców** przemocy w rodzinie. Szczegółowo obowiązki w tym zakresie określa ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹. Zgodnie z art. 3 ust. 1 u.p.p.r osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, m.in. w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, ochrony przed dalszym krzywdzeniem czy zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. Niestety pomimo tego, że obowiązujące ustawodawstwo przewiduje szereg środków umożliwiających izolację sprawcy przemocy domowej od ofiary, brak jest mechanizmów zapewniających kobietom natychmiastową ochronę. Ponadto cytowana powyżej ustawa wprowadziła obowiązek realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Dane statystyczne pokazują jednak, że liczba orzeczonych przez sądy karne obowiązków uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych sprawców przemocy pozostaje na niskim poziomie.

Do przyjęcia i wdrożenia krajowej polityki mającej na celu zapobieganie i zwalczanie wszelkich form przemocy ze względu na płeć zobowiązała Polskę także ratyfikowana w dniu 13

¹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1390, dalej: u.p.p.r).

kwietnia 2015 r. Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej² – aktualnym problemem pozostaje jednak zapewnienie faktycznej realizacji praw gwarantowanych Konwencją. Z tym większym niepokojem przyjmuję publiczne wypowiedzi przedstawicieli najwyższych polskich władz o konieczności wypowiedzenia tej Konwencji lub odmowy jej stosowania.

Według danych Agencji Praw Podstawowych UE z 2014 r. **jedna na trzy kobiety doświadczyła napaści fizycznej lub napaści na tle seksualnym od czasu ukończenia 15. roku życia.** Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wskazuje, że liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie w 2015 r. wynosiła 207.385. Natomiast z danych dostępnych za 2016 r. wynika, że sama tylko Policja wypełniła 73,5 tys. formularzy „Niebieska Karta”, które mają pomóc w zwalczaniu tego zjawiska, a przecież uprawnione są do tego również inne instytucje. Należy również pamiętać, że wiele przypadków przemocy nie jest w ogóle zgłaszanych.

Należy także dodać, że wszelkiego rodzaju przemoc dotyka kobiety w nieproporcjonalnie większym stopniu niż mężczyźni. **Jak wskazują policyjne i sądowe statystyki kobiety stanowią prawie 90% dorosłych ofiar przemocy w rodzinie. Mężczyźni stanowią natomiast większość wśród sprawców.** Niezbędne jest zatem zapewnienie im ukierunkowanego i kompleksowego wsparcia uwzględniającego ich szczególne potrzeby. Z uwagi na fakt, że pomoc oferowana obecnie przez państwo, jest niewystarczająca stanowczo sprzeciwiałem się praktyce odmawiania przyznawania dotacji z budżetu państwa organizacjom specjalizującym się w udzielaniu pomocy kobietom, ofiarom przemocy.

Konwencja szczególny nacisk kładzie także na podejmowanie działań w celu zapobiegania wszelkim formom przemocy poprzez podnoszenie świadomości w celu lepszego rozumienia przez społeczeństwo różnych przejawów przemocy. Jest to tym bardziej ważne, ponieważ jak wynika z badań duża część społeczeństwa (w przedziale 20% –24%) za przemoc uważa wyłącznie przemoc fizyczną, i to jedynie w jej ostrej formie. Ponadto część respondentów bagatelizuje przemoc seksualną w związkach i nie traktuje jej jako zjawisko niepożądane³. Dlatego też tego typu przykłady stosowania przemocy, nagłośnione medialnie, powinny być okazją dla przedstawicieli rządu do stanowczego ich potępienia oraz zintensyfikowania działań na rzecz zapewnienia skutecznej ochrony kobietom - ofiarom przemocy.

² Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzona w Stambule dnia 11 maja 2011 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 961, dalej: Konwencja) .

³ Ogólnopolskie badanie ankietowe, zrealizowane na zlecenie MPiPS, w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”, przeprowadzone przez firmę WYG PSDB sp. z o.o. na przełomie lipca i sierpnia 2014 roku.